Hlavnice | Detail mlýna

Identifikační údaje

Adresa	Hlavnice Raabův 137 747 52
Okres	Opava
Katalogové číslo	Burian 128
Katastrální území	Hlavnice
GPS	49° 55' 46.0'' 17° 42' 25.9''
Mapová značka	Německý / Objekt s částí technologie
Poloha vůči obci	1,6 km VVS od středu obce
Číslo kulturní památky	181183/8-1370 z r.1964 otevřít list NPÚ
Přístupnost	Přístupný po domluvě
Rok stavby	1840 (přivezen z: Sosnové (postaven 1810))
Rok zániku	

Stručný popis

Větrný mlýn německého typu byl původně postaven v roce 1810 v obci Sosnová. V roce 1840 byl větrný mlýn, dnes zvaný Raabův, převezen do Hlavnic. Jmenuje se podle posledního mlynáře Jana Raaba. Po válce byla usedlost s mlýnem přidělena Vincenci Jaroňi podle Benešova dekretu č.12/45 Sb. o rozdělení německého majetku. V roce 1953 byl mlýn ještě funkční. Na základě prohlášení pana Jaroně o vzdání se přídělu převzal o deset let později již neudržovaný mlýn stát, který v roce 1974 zorganizoval kompletní rekonstrukci již téměř zříceného mlýna. Z vnitřního zařízení zůstal pouze val s palečnými koly a části mlýnských složení. Stavba byla obnovena avšak bez možnosti otáčení proti větru. Od roku 1986 se o pustnoucí mlýn začala zajímat organizace Českého svazu ochránců přírody. Mladí lidé v rámci akce Brontosaurus odvedli do r.1992 pod vedením Milana Hrabánka obrovský kus práce. Položili základy ke skanzenu slezské lidové architektury, opravili stodolu pro výstavní i obytné účely, přivezli tři špýchary a budovali expozici větrného mlynářství na Opavsku. Bohužel restituční spory trvaly neskutečných 19 let a mlýn i ostatní objekty bez pravidelné péče opět chátraly. Perutě i celý plášť včetně střech již opět nutně potřebují opravu.

Od roku 2021, po vyjasnění majetkových práv, začíná kompletní obnova větrného mlýna. Tohoto úkolu se ujal Pavel Hajkr za výrazné podpory Národního památkového ústavu , jmenovitě Mgr. Borovcové. V roce 2025 již je kompletně opravena kostra mlýna i vnější plášť včetně střechy. Následovat bude repase technologie a posledním krokem bude výroba a instalace nových perutí.

Přístupný jen po domluvě na tel 602 669 661 - Tomáš Raab- průvodce, vnuk posledního mlynáře, také po včasné domluvě na e-mail - raabuv.mlyn@seznam.cz

Mlýn má půdorys 5,7 x 6,2 m a výšku 11,4 m. Střecha a návětrná strana jsou pokryty šindelem, ostatní stěny jsou obedněny. Průměr větrného kola je 15 m. Perutě jsou lomeny o úhel 250 jako v nedalekých Cholticích. Na hlavním hřídeli jsou naklínována dvě palečná kola o průměrech 3,5 a 3,3 m a osazena 84 jednoduchými a 102 dvojitými palci. Menší palečné kolo fungovalo také jako řemenice. Cévová kola a převody na dvě mlýnská složení se nedochovaly. Kameny prvního mlýnské složení mají průměr 1,3 m, výšky 22 a 18 cm, druhého složení průměry 0,93 resp. 1 m a výšky 29 a 25 cm (první údaj patří k běhounu, druhý ke spodnímu kameni).

Na pozemku jsou uloženy zbytky větrného mlýna z Radkova. Jedná se o základový kříž, apoštoly, otce, sedlo a val s části palečného kola.

Historie

Historie obecně

Příspěvek majitele větrného mlýna Tomáše Raaba (prosinec 2021)

Objekt byl neobydlený, neudržovaný a volně přístupný do roku 2011 kdy byl předán pod 19 letech soudních sporů, potomkům rodiny Raabove a Košárkové. Zemědělskou usedlost,-stodolu s větrným mlýnem převzali zástupci rodiny ve značně poškozeném stavu, místo bylo několik let vybydleno. Místo nemá zavedenou přípojku na elektrickou energii , ani rozvod vody.
Po navrácení majetku podle restitučního zákonu místo nemá původní číslo popisné, bylo vymazáno z některých katastrálních map i po digitalizaci, místo není kolaudováno - probíhá kolaudační řízení. Kolaudovat se má na Slezský skanzen lidové architektury Raabův větrný mlýn do koce roku 2021.

V roce 2016 podle nového občanského zákoníku získávají potomci Jana Raaba - posledního mlynaře do vlastnictví v bezprostřední vzdálenosti od mlýnu, tři stavby lidové architektury, špýchary taktéž památkově chráněné. V roce 2017 podle výpisu z Katastru nemovitostí - list vlastnictví - vlastní mlýn z 2/3 Tomáš Raab - vnuk posledního mlynáře, z 1/3 paní Markéta Košárková dcera mlynáře. Vlastníci se snaží uvést místo do původního poválečného stavu. Na jaře roku 2021 je hotové celkové zaměření mlýnu - posudek, v průběhu roku bylo vydáno závazné stanovisko odborem památkové péče. Do konce roku 2021 bude zpracováván rozpočet nutný ke stabilizaci stavby mlýnu, tak aby v roce 2022, po kladném vyřízení žádosti a čerpání peněz z havarijního fondu na opravy kulturních památek, (mlýn byl zapsán jako kulturně technická památka do seznamu v roce 1964) mohlo začít s vlastními pracemi a opravami mlýnu.
Mlýn je přístupný podle počasí, celoročně, otevírací doba od východu do západu slunce podle jednotlivých ročních období. Přístupný také po domluvě na tel 602 669 661 - Tomáš Raab- průvodce, vnuk posledního mlynáře, také po včasné domluvě na e-mail - raabuv.mlyn@seznam.cz

001

Geneze vývoje větrného mlýna číslo popisné 91 v Hlavnici

1) 12.11.1837 si propachtoval Ignaz Kuhn z Jakartovic od Thresie Kuhnové, vdovy v Hlavnici na 6 let pozemek, náležející k č.p. 59 v Hlavnici za 576 zlatých
2) 8.7. 1840 – hlavnický větrný mlynář Ignatz Kuhn si pronajal za účelem zřízení větrného mlýna a malého domku pozemek, náležejícímu Johannu Kreiselovi v Hlavnici č.p. 26 za roční pachtovní činži 12 zlatých. Pozemek se nacházel u hranice s katastrem Bratříkovic na tzv. parcele „Mokřina“.
3) 30.7.1840 v Sosnové – kupní smlouva, kterou mlynářský mistr ze Sosnové Daniel Rieger prodává manželům Ignatzi a Marthě Kuhnovým z Hlavnice jako kupcům svůj vlastní větrný mlýn o 1 složení se vším příslušenstvím za 1000 zlotých.
4) 4.11.1841 v Sosnové – Ignatz Kuhn splatil D. Riegrovi 240 zl. (poslední splátka).
5) 20.11.1861 v Hlavnici — manželé Ignatz a Martha Kuhnovi převádějí mlýn s domkem včetně příslušenství za 1470 zlatých na syna Franze Kuhna.
6) V roce 1868 se k č.p. 91 v Hlavnici (větrák) bezbřemenně připisují 2 parcely (č. 2539 a 2540) o výměře 2 jochy (jitra) + 655 čtverečních sáhů.
7) V roce 1877 Franz Kuhn přikupuje za 200 zlatých k mlýnu č.p. 91 parcelu č. 2518 o výměře 565 sáhů čtverečních v Hlavnici od č.p. 43 v Hlavnici
8) 28.5.1906 kupuje Johann Raab (nar. 23.5.1872 v pruských Držkovicích (Polsko) se svou manželkou Františkou, roz. Lebedovou (*29.1.1871 Dolní Životice) oddání 30.5.1898 v Kateřinkách, od Franze Kuhna z Bratříkovic větrný mlýn se vším příslušenstvím v Hlavnici č.p. 91 za 3800 K.
9) Podáno 7.2.1936, č.d.333 – podle snímku notářské svatební, odstupní a dědické smlouvy ze dne 28.12.1935, oddavkového listu ze dne 16.1.1936 vkládá se právo vlastnické jehož nabyli:
   a) Jan Raab, ml. – na polovici
   b) Štěpánka Raabová – na polovici
10) Podáno 7.2.1936, č.d. 333 – podle notářské svatební, odstupní a dědické smlouvy ze dne 28.12.1935 vkládá se : právo bezplatného, nedílného a doživotního výměnku pro a) Jana Raaba, st., b) Františku Raabovou dle odst. IV. A této smlouvy a právo bezplatného, na dobu svobodného stavu omezeného bytu pro Františku Raabovou mladší dle odst. IV.B této smlouvy.

001

Závěrem: jak lze vidět z geneze vývoje větrného mlýna v Hlavnici č.p. 91, tento mlýn nebyl vystavěn r. 1810, jak se uvádí v literatuře, ale až r.1840 Ignatzem Kuhnem. Dle indikační skicy (stabilní katastr) pro Hlavnici z roku 1836 v tomto roce větrák č.p. 91 není zaznamenán, jelikož v této době vykazuje Hlavnice jen čísel popisných 90. Není bez zajímavosti, že prodejce větrného mlýna Franz Kuhn vyženil vodní mlýn v Holasovicích č.p. 24, který patřil v dřívější době Davidu Kantorovi, pradědovi Jana Raaba st.. Jan Raab v době sňatku r. 1898 pracoval jako pomocný mlynář na tomto mlýně zvaný Vesnický či Dolní mlýn v Holasovicích. Jan Raab po koupi větrného mlýna v Hlavnici odešel r. 1906 natrvalo z Holasovic.

2012

zpracovala
Bohumila Bílová

Článek Ing. Pecháčka:

Raabův mlýn je sloupového typu. V současné době již není schopen mlít, neboť chybí části vnitřní zařízení. Původní obydlí mlynářů bylo zbouráno v šedesátých letech, zůstala stát jen stodola. Větrný mlýn byl postaven v roce 1810 v nadmořské výšce 410 metrů. V roce 1929 se stal majitelem Jan Raab. Ještě v roce 1953, kdy se jeho majitelem stala rodina Vincence Jaroně, byl mlýn plně funkční. V následujících letech pečovalo o stavbu Vlastivědné zařízení okresu Opava se sídlem v Hradci nad Moravicí a v roce 1973 přešel mlýn na Správu zámku v Hradci nad Moravicí. V roce 1974 byl mlýn ve velmi špatném stavu. O záchranu se postaralo Jednotné zemědělské družstvo z Kravař na Hlučínsku. Mlýn byl v roce 1974 opatřen novými křídly, znovu zastřešen, vnitřní zařízení však již nebylo opraveno. V roce 1985 převedlo Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody v Ostravě jako správce nemovitých zařízení hospodářskou smlouvou mlýn do vlastnictví Jednotného zemědělského družstva Hlavnice.
V roce 1986 se o starý větrný mlýn začal zajímat MUDr. Milan Hrabánek spolu s partou mladých lidí. Vytvořili 16. základní organizaci Větrný mlýn Českého svazu ochránců přírody, jejíž hlavní činností se stala ochrana starého hlavnického větrného mlýna včetně přilehlých objektů. Projekt na ochranu a opravu celého objektu, předložený státním orgánům, byl přijat. Parta získala dotace od státu i zemědělských družstev a dala se do práce. Do roku 1992 odvedla obrovský kus práce. V rámci celostátní akce Brontosaurus jim pomohli s opravami mladí lidé z celé republiky. Z původní zástavby, kterou tvořil obytný dům, výměnek, chlévy, stodola a větrný mlýn, stál v roce 1986 pouze mlýn a stodola. V rámci adaptace v dalších letech vznikla obytná mlynářská chalupa pro muzejní účely. Ve druhém podlaží byly vytvořeny ubytovací kapacity pro turisticko – přírodovědné oddíly dětí a mládeže z celé ČR.
Součástí areálu se staly špýchary z 19. století, které dotvářejí atmosféru budoucího malého skanzenu a základny pro děti a mládež. V Kobeřicích na Hlučínsku totiž stávaly na jedné louce původní špýchary v zachovalém stavu, které kdysi sloužily k uskladnění obilí. Měly se stát základem přírodního skanzenu slezské lidové architektury. Jenže člověk míní a osud mění. Louka musela být v rámci restituce vrácena původnímu majiteli a tak ještě než začal sloužit skanzen svému účelu, zanikl. Do řešení se v roce 1992 vložila 16. základní organizace Větrný mlýn Českého svazu ochránců přírody a ve spolupráci s Okresním úřadem v Opavě zajistila přestěhování špýcharů do Hlavnice na pozemek větrného mlýna. Tesařská firma z Lesních Albrechtic pod odborným vedením rožnovské firmy rozebrala oba špýchary na jednotlivé části a poškozené díly nahradila novými. Na místě určení v Hlavnici opět špýchary poskládala do původní podoby. Hlavnický pozemek starého mlýna byl tedy doplněn o dva dvoupatrové špýchary z roku 1856, které představují typické hospodářské budovy opavských statků 19. století. Brzy nato přibyl ke dvěma špýcharům třetí z Loděnice.
Původní větrný mlýn a tři špýchary se staly základem snahy 16. základní organizace Větrný mlýn Českého svazu ochránců přírody o zachování části lidové architektury, související s vývojem mlynářského řemesla opavského okresu. Zaměření a náplň expozice byly v hrubých rysech projednány na společné poradě mladých s pracovníky Technického muzea v Brně a Zemědělského muzea v Praze. Podle závěrů této porady by měla být expozice realizována na dvou místech. V zámku v Hradci nad Moravicí by výstava měla řešit vznik a historicko - technický vývoj větrných mlýnů. V areálu Raabova mlýna v Hlavnici by měla být druhá část expozice, na volném prostranství a v současných zastřešených objektech. Některé předměty, na příklad palečné kolo s hlavním hřídelem, podstavec mlýna, mlýnské kameny apod., je možné vidět již dnes. V budově by pak měly být vystaveny menší předměty - síta, mlynářská zařízení, nádoby, různé modely apod. Cílem této plánované expozice větrného mlynářství je zachránit poslední památky na minulou dobu a představit veřejnosti větrné mlýny jako velice vyspělá technická zařízení své doby.
Jenže snaha mladých ochránců přírody o zachování části lidové architektury byla přerušena restitucí. O usedlost a pozemek, na němž stojí větrný Raabův mlýn, zažádali nejen potomci původních majitelů Raabovi – Košárkovi v zastoupení paní Markéty Košárkové z Mladecka, ale také potomci rodiny Jaroňovy z Hlavnice, kteří získali usedlost i pozemek přídělem podle Benešova dekretu č. 12 Sb. o konfiskaci těsně po válce. Jaroňovi pak v únoru 1964 předali usedlost státu na základě prohlášení o vzdání se přídělu s mlýnem v neudržovaném stavu. V roce 1988 získala hospodářskou smlouvou tento pozemek již jmenovaná základní organizace ochránců přírody do trvalého užívání. Podmínkou převzetí bylo, že organizace mladých naplní záměr své činnosti, tzn. adaptaci a rekonstrukci celého areálu větrného mlýna v podobu zemědělského muzea se zaměřením na vývoj mlynářství na Opavsku.
Raabův větrný mlýn v Hlavnici začíná opět chátrat. Zda bude již podruhé zachráněn (první rekonstrukce v roce 1974) závisí na rychlosti rozhodnutí Pozemkového úřadu v Opavě. Mladí lidé ještě mají chuť mlýn nejen zachránit, ale i povýšit jeho hodnotu vytvořením muzea větrného mlynářství v našem regionu.
Ing. Jiří Pecháček, 2000
Zveřejněno v časopise Vlastivědné listy
Použitá literatura:
Berka, Miroslav Ing. a kol.: Sborník materiálů ze semináře o větrných mlýnech,
Technické muzeum Brno, Brno, 1975
Berka, Miroslav Ing. a kol.: Větrné mlýny jako technické památky,
Technické muzeum Brno, Brno, 1979
Hrabánek, Milan MUDr.: Expozice větrného mlynářství na Opavsku,
rukopis, Hlavnice, 2000

Mlýn je vyobrazen na	• II. vojenské mapování - Františkovo (1836 - 52) • III. vojenské mapování - Františko-josefské (1876 - 78 - Morava a Slezsko, 1877 - 80, Čechy)
Příjmení mlynářů působících na mlýně	◦ Jaroň Vincenc (1952 - ◦ Kuhn Ignatz (1840 - 1906) ◦ Raab Jan (19036 - ◦ Raab Jan (1936 - 1952) ◦ Raab Johann (1906 - 1936)

Architektura

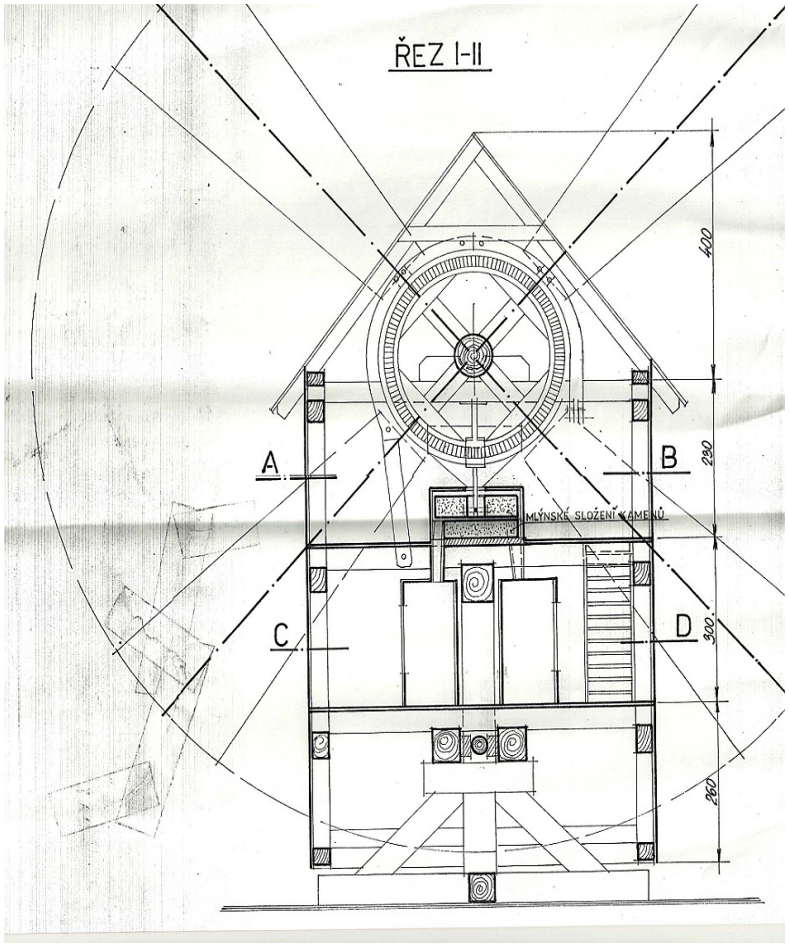
Stav nemovitosti	Dochován bez nežádoucích přestaveb
Typ	Německý
Dominantní stavební konstrukce	Dřevěná
Historické prvky	Exteriér • Krov • Natáčení (mlýna, střechy, turbíny) • Schodiště • Vikýř pro hřídelInteriér • Epigrafické památky (nápisy, datování aj.) • Schodiště • šalanda • Umělecké prvky (Upřesnění: ozdoby palečního kola)
Parametry	Mlýn má půdorys 5,7 x 6,2 m a výšku 11,4 m. Střecha a návětrná strana jsou pokryty šindelem, ostatní stěny jsou obedněny. Průměr větrného kola je 15 m. Perutě jsou lomeny o úhel 250 jako v nedalekých Cholticích. Na hlavním hřídeli jsou naklínována dvě palečná kola o průměrech 3,5 a 3,3 m a osazena 84 jednoduchými a 102 dvojitými palci. Menší palečné kolo fungovalo také jako řemenice. Cévová kola a převody na dvě mlýnská složení se nedochovaly. Kameny prvního mlýnské složení mají průměr 1,3 m, výšky 22 a 18 cm, druhého složení průměry 0,93 resp. 1 m a výšky 29 a 25 cm (první údaj patří k běhounu, druhý ke spodnímu kameni).

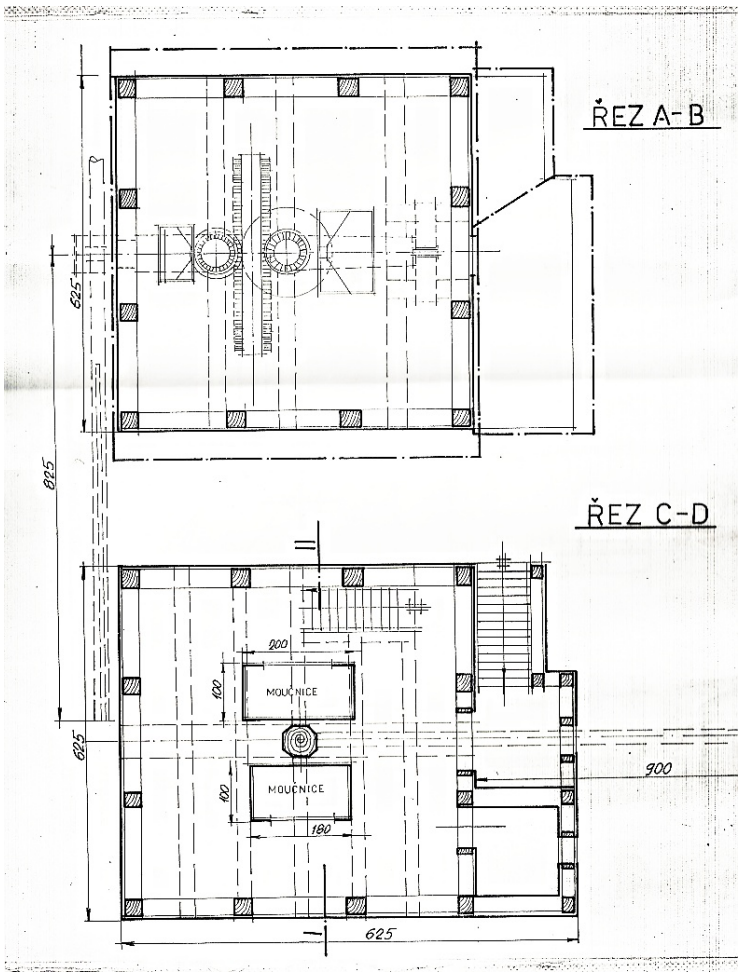
Informace zpracované a platné k 25.03.2018. Technologie

Technologické vybavení	• Existující torzo obyčejného složení (Počet: 2)
Popis technologického vybavení	Trámy základového kříž mají rozměry 44 * 66 cm. U otce jsou zdobeny. Otec má profil 65 x 72 cm, Matka 60 x 60 cm. Mlýn má dvě paleční kola: - první (od schodů) jedna řada 84 zubů, průměr 3,5 m, je složené ze tří vrstev segmentů, prokolíkované - druhé má 102 dvojitých zubů (dva vedle sebe), průměr 3,34 m, složené ze dvou vrstev segmentů, na obvodu je řemenice Val má v prostředku průměr 51 cm, u hlavy je tlustší. Dvě mlýnská složení: - větší má průměr 1,33 m, výška běhounu je 21 cm, spodku - nezměřeno - menší má průměr běhounu 0,91 m o výšce 28 cm, spodek má průměr 1,36 m Perutě 4, průměr větrného kola 17.28 m, plocha křídel je 16,7 m2. Činná plocha l křídla je 10 - 12 m2. Větrné kolo se otáčí ve směru hdinových ročiček
Technologické vybavení	
Stopy po neexistující mlýnské technologii	
Doplňkový provoz	
Doplňkový provoz - popis	
Historické prvky	• paleční kolo • větrné kolo (perutě lomené) • vodorovný hřídel - val

Parametry

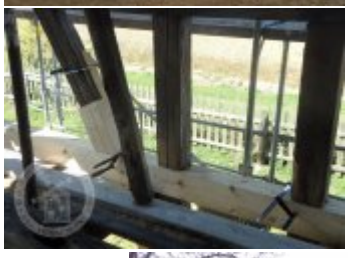
Výkresy z roku 1930:

Informace zpracované a platné k 25.03.2018. Literatura a pramenyZajímavostiOstatníNa mlýně v Hlavnici byla natáčena pohádka Nesmělý Mikeš. Režizérem byl Václav Křístek.PhotogalleryZákladní obrázky

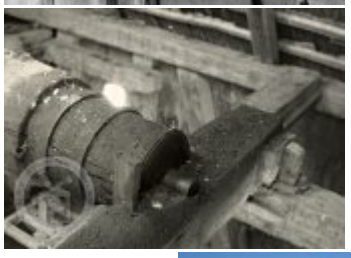
Historické fotografie a pohlednice

Současné fotografie - objekt v krajině

Současné fotografie - interiér - detaily stavebních prvků

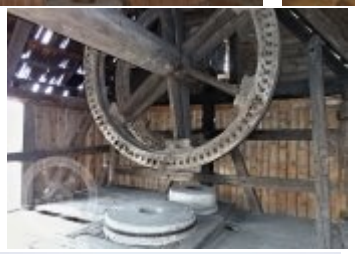
Současné fotografie - technologické vybavení

Současné fotografie - interiér

Historické mapy

Ostatní
